

.týždeň 2025

- **Peter Zajac: *Sme v prelomovom období, bojujeme o všetko* (1–2, 8–17, rozhovor Štefana Hríba)**
 - (...) Treba robiť správne veci aj bez ohľadu na to, či ten výsledok je hneď viditeľný, alebo viditeľný neskôr.
- **Juraj Petrovič: *Barbarské Rusko zabilo ďalších nevinných ľudí v lietadle. Už po štvrtýkrát*. (1–2, 38–41)**
 - **Ronald Reagan**, (po zostrelení kórejského lietadla KAL 007)
 - Toto je Sovietsky zväz proti celému svetu a proti morálnym zásadám, ktorými sa riadia medziľudské vzťahy všade na svete. Je to akt barbarstva, zrodený v spoločnosti, ktorá svojvoľne ignoruje práva jednotlivca a hodnotu ľudského života a neustále sa snaží rozširovať svoj vplyv a ovládnuť ostatné národy.
- **Táňa Pauhofová: *My sa z moci nezosypeme* (3, 4–11, rozhovor Štefana Hríba)**
 - Odvaha, to nie je absencia strachu či obavy. Odvaha je odhodlanie napriek strachu sa postaviť zlu, na ktoré človek práve stačí.
- **Marína Gálisová, Štefan Hríb: *Sú mladí ľudia naozaj nezodpovední?* (3, 14–15)**
 - Už v 70. rokoch sa svetom prehnala „vedecká“ správa, že zdroje energie sú na konci a ľudstvo neprežije, ak neprestane s ekonomickým rastom. Ľudstvo prežilo, zdroje energií na konci stále nie sú, ale podobná mentalita prekvitá. Príklad – premnoženie ľudstva má už-už smerovať k chudobe a hladomorom. Pritom ľudstvo ako celok žije práve dnes v najmenšej chudobe a najmenšom hlade v celej svojej histórii. Je to tak vďaka tvorivosti ľudského umu, ktorý produkuje nové objavy a technológie zlepšujúce život, ale to nie je téma na zvyšovanie klikov. A tak sme stále viac presvedčení, že sme neudržateľne premnožení.
 - (...) My, ktorí sme rodičmi mladej generácie, sme boli v detstve vychovávaní viac prísne a hierarchicky – k úcte voči autoritám, ktorá nenechávala veľký priestor pre pochybnosti a individualitu. Občas sme to pocítovali ako necitlivé a svojim deťom sme chceli dopriať niečo lepšie – tak káže prirodzený rodičovský impulz. Dali sme im preto viac slobody, viac porozumenia, viac sme im načúvali a viac sme sa ich zastávali, keď zažívali nespravodlivosť vo vonkajšom svete – napríklad od učiteľov. Ale pozabudli sme deťom nastaviť pevnejšie hranice, lebo tie sme si spájali s autoritatívnosťou a neslobodou. Deťom však stanovené hranice prinášajú aj pocit bezpečia, bez nich zažívajú obavy a neistotu a práve to môže byť neskúr zdrojom ich pocitu nekomfortu zo sveta, v ktorom sa ocitli.

Navyše, mnohí z našej rodičovskej generácie podľahli lákadlu helikoptérového rodičovstva. To sa vyznačuje prehnaným ochraňovaním potomkov a je aj produktom našej vlastnej slabej adaptácie na rýchle zmeny v spoločnosti – nášho vlastného strachu, ktorý nechtiac prenášame na deti. Helikoptérovi rodičia deťom podsúvajú obavy zo sveta a je len logické, že tie deti sa potom obávajú dospieť a prebrať zodpovednosť.
- **Michal Vašečka: *Čo je to za generácia* (3, 16–19, rozhovor Martina Mojžiša)**
 - Táto generácia akoby pochopila, že už sa vyskúšalo všetko a nič nefunguje ideálne. Ale nechcú sa s tým zmieriť, hľadajú ideálny systém, lenže ho nenachádzajú. To mnohých z nich privádza k naivným rozprávkovým riešeniam alebo, naopak, k radikalizmu.
- **Peter Zajac: *Angela Merkelová* (3, 28–30)**
 - Kľúčovú chybu Angela Merkelová urobila ako dôsledok kognitívneho omylu. Myslela si, že jej politika ekonomickej spolupráce je pre Putina taká dôležitá, že sa nebude usilovať o násilný, agresívny útok na cudzie, ukrajinské teritórium. Nepochopila, že základom a jadrom ruskej imperiálnej politiky je rozširovanie ruského územia a vplyvu za každú cenu – aj za cenu zabíjania civilistov a ničenie infraštruktúry nielen na Ukrajine, ale kdekoľvek na svete, znižovania životnej úrovne vlastného obyvateľstva, civilizačného prepadu Ruska a straty medzinárodnej autority.

- **Ladislav Kováč: *Ludstvo na prahu roku 2025* (3, 32–34)**
 - **Joseph Schumpeter**
 - Uvedomovať si relatívnu hodnotu svojho presvedčenia, no pritom sa ho neústupne držať, je to, čo odlišuje civilizovaného človeka od barbara.
- **Jozef Kolečák: *Vojnový koláč* (6, 58)**
 - Človek si v zlých časoch musí držať civilizačné návyky, hocako absurdné, lebo zvlčí. Hovorí sa, že v táboroch smrti, či už to boli vyhladzovacie nacistické tábory, alebo sovietske gulagy, ako prví prichádzali o rozum a neskôr o život tí, ktorí rezignovali na civilizačné návyky, či už to bolo u mužov pravidelné ranné holenie, alebo u žien starostlivosť o vlasy. Človek si tým neustále pripomína, že má nejakú dôstojnosť, a dávalo mu to silu o ňu bojovať.
- **František Mikloško: *KDH jednotu opozície nenaruší* (7, 16–19, rozhovor Štefana Hríba)**
 - Svet je na veľkom rozhraní a my nevieme, ako sa to skončí. Je našou povinnosťou, aby sme ostali verní pred sebou a svojím presvedčením tak, aby sme sa raz mohli zodpovedať aj po svojej smrti.
- **Martin Mojžiš, Štefan Hríb: *Krása v čase cholery* (9, 6–7)**
 - (...) Nemáme sa nechať zavalieť škaredými (hoci dôležitými) vecami. Je veľmi rozumné a zodpovedné voči sebe samému venovať sa vždy, keď sa to čo len trochu dá, aj krásnym veciam. Pretože ak dovoľíme škaredým veciam, aby nám úplne zacláňali a nedovolili vidieť aj veci pekné, už začíname prehrávať.
- **Ľubomír Tomáška: *(Ne)intuitívne zamyslenie v štyroch kvantách* (9, 36–37)**
 - **Miroslav Holub**
 - Popularizace má byť srozumiteľná – ale nikoli za každou cenu. A míra srozumiteľnosti by neměla být mírou pasivního a pohodlného konzumenta, ale posluchače schopného zažívat radost ze zmáhání komplikací a překážek.
 - (...) Hoci nás evolúcia vybavila schopnosťou intuitívne riešiť problémy každodenného života, mali by sme sa ubrániť mylnému záveru, že svet sa podľa intuitívnych pravidiel aj správa.
- **Ivan Mikloš: *Kríza podnecuje aj k dobrým riešeniam* (11, 8–17)**
 - **Stanley Kubrick**
 - (...) V histórii sa vždy veľké krajiny správali ako gangstri a malé krajiny ako prostitútky.
- **Tomáš Halík: *Nesmieme sa vzdávať a prepadať panike* (13, 8–19, rozhovor Štefana Hríba)**
 - Viera (...) nie je nejaké presvedčenie, ale niečo, čo dáva človeku silu, aby neprepadol panike.
 - (...) [Cynici] vedia, že keď prídu do kresťanského prostredia a povedia „Som proti potratom a homosexualite.“, zrazu je z nich v očiach mnohých kresťanov anjel. kostola
- **Chesterton**
 - Herézy sú zbláznené pravdy.
 - Niekedy nejaký problém vytesníme, neriešime, ale on ostane v nevedomí a neprestane existovať. Nabalí na seba veľa psychickej energie a potom sa vynorí v podobe komplexu, ktorý môže psychiku rozhodíť. Takto pôsobia aj mnohé kúsky pravdy, ktoré nepočujeme včas, len ich vytesníme a ony vyrastú. Keď si kresťania nevšimli sociálne otázky, problémy robotníckej triedy, tak prišiel komunizmus. Treba vždy včas rozoznať, kde sú skutočné problémy, a venovať sa im. Nevytesňovať ich.
 - Keď som prvýkrát videl omšu v indickom ašrame, tak som si hovoril: Nepreháňajú to tu? Potom som si uvedomil, že ich posledná večera sa podobá tej pôvodnej väčšmi ako všetky v chrámoch. Vždy je to interpretácia, vždy ide o prenos do určitého prostredia. Ľudia, ktorí sú proti tomu, majú obmedzený

pohľad. Pluralita je strašne dôležitá, aby sa veci chápali ako kompatibilné. To je ten katolícky princíp: nie len, ale aj. To ma učil páter Josef Zvěřina a myslím si, že to je veľmi potrebné. Každý z nás má určitým spôsobom obmedzenú perspektívu. Nikto z nás nie je v božskej pozícii, aby veci videl tak objektívne ako Pán Boh. Naše pohľady sú, samozrejme, obmedzené našou kultúrou a tak ďalej.

Preto potrebujeme ostatných, aby sme si trochu rozšírili pohľad, preto pozeráme filmy a čítame knihy, prostredníctvom umenia môžeme participovať na skúsenostiach druhých. (...)

- Myslím že diktatúry a populistické režimy nikdy nemôžu trvať večne. Majú v sebe zabudovaný samodeštrukčný mechanizmus. Martin Luther povedal, že pokorný človek je ten, ktorý vie prestať. To títo ľudia nevedia. Tí, ktorým ide o moc, peniaze, nemajú vôbec žiadnu zodpovednosť, a práve preto raz urobia chybu. Niekedy to trvá veľmi dlho, ale nakoniec sa sami zahubia, pretože v sebe nemajú mechanizmus, ktorý im povie dosť. Budú pokračovať a skončia zle. Ak skončia zle, tak by sme, hádam, mohli dopadnúť dobre.
- **Peter Tiňo: *Nakoľko inteteligentná je umelá inteligencia?* (13, 32–36, rozhovor Martina Mojžiša)**
 - (...) Jazyk nie je rozmyšľanie, jazyk je rozhranie medzi tým, čo sa mi odohráva v mozgu, a tým, čo chcem povedať druhým ľuďom.
- **Andrej Zeman: *Šport verzus Homer Simpson* (13, 49)**
 - Šport nás nielen zabáva, ale aj učí či azda pripomína to, čo už dobre vieme. Napríklad to, že aj ak značne prehrávame, to nie je vôbec dôvod, aby sme sa vzdali. Že dôležitá je práva naša odozva na takýto nepriaznivý stav. Že tá najväčšia sláva prichádza práve vtedy, keď sa ako Dávid odmietneme vzdať stojac zoči-voči Goliášovi.
- **Tomáš Zálesák: *Homo sapiens nad priepasťou I.* (14, 30–32)**
 - „Recepty na spásu“ pôsobením donucujúcej moci, totálnej reorganizácie spoločnosti, ovládnutia a totálnej premeny sveta aj človeka, aké ponúkajú extrémni ideológovia (a mocenski vykonávatelia ich falšných prorociev), sú zvodné nielen svojou logickou konzistenciou a príslubmi zázračných riešení. Dokážu tiež vyvolávať dojem, že ich autori vidia hlbšie než my ostatní, neinformovaní. Že vidia pod povrch viditeľných vecí, že prenikajú do podstaty našich problémov namiesto toho, aby len tak – ako my ostatní – kĺzali po povrchu prostých symptómov. Preto sa im darí budiť dojem vedeckosti aj tam, kde je základom ich systémov najhrubšia povera.
- **Jakub Nvota: *Návrat do praveku* (14, 57)**
 - (...) Prvotné umenie sa nezrodilo z toho, čomu by všetci rozumeli, ale naopak z otázok, neistoty, neschopnosti racionálne čosi pochopiť, z mučivých pocitov a obáv... a pretože ich pračlovek pretavil do tvorby, očistil sa. A tým, ktorí sa cítili podobne, bolo ľahšie, keď sa na to dívali – to sa už ukázalo v tej jaskyni. A tí, ktorí také problémy nemali a nič ich netrápilo, sa na to dívali a nerozumeli tomu. Tak išli zháňať najnovší pazúrik. A to platí aj dnes.
- **Rastislav Káčer: *Cesta Maďarska z autokracie veľa naznačuje o tej našej* (15, 20–27, rozhovor Maríny Gálisovej)**
 - Zanedbávanie dobrého je tiež vina. Vina v tom zmysle, že som mohol, že som mal, ale nekonal som, lebo som uprednostnil svoj komfort, svoj strach, alebo sa mi nechcelo, alebo som si myslel, že si tým skomplikujem život.
- **Tomáš Zálesák: *Homo sapiens nad priepasťou II.* (15, 46–48)**
 - Realita sa (...) už svojou existenciou vzpiera plánom na perfektné fungujúci systém. Preto ju treba k zme-
ne donútiť; a keďže zmena nenastáva, neostáva nič iné, než nemilosrdne ničť skutočný svet v mene vy-
sneného krásneho nového sveta a skutočné ľudské bytosti v mene nového človeka, napr. v podobe „so-
vietskeho človeka“ alebo nordického plavého nadčloveka. Ale „nadčlovek“ má mnoho verzií a ďalšie
podobné predstavy môžu ešte len vzniknúť. Pri dnešnej revolúcii v oblasti genetického inžinierstva
a umelej inteligencie môžu pokusy vyrobiť dokonalú náhradu za nedokonalého človeka dostať nové
impulzy.

- **Andrej Zeman:** *História nikam neodchádza* (15, 49)
 - **Winston Churchill**

Čím ďalej sa pozriete späť, tým ďalej dovidíte dopredu.
 - **Šimon Šicko:** *Pixel Federation: Zodpovedáme sa iba sami sebe* (16, 40–44)
 - (...) Človek sa neprestáva hrať, lebo je starý, ale je starý, lebo sa prestal hrať.
 - **Bill Kristol:** *Našími vzormi by mali byť Reagan a Churchill* (17, 18–19)
 - **Ronald Reagan**

Naša obchodná politika pevne stojí na základoch voľných a otvorených trhov, voľného obchodu, a ja som si vedomý toho, čo nás dejiny naučili: Čím je tok svetového obchodu voľnejší, tým silnejší je príliv ľudského pokroku a mieru medzi národmi.
 - **Patrik Haburaj & Domicián Zahorjan:** *Každý môže pomôcť k budovaniu odolnejšieho Slovenska* (17, 24–28)
 - Po skončení studenej vojny mali mnohí lídri západných krajín zrejmý dojem, že ďalšia veľká vojna nebude a že už nehrozia ani aktívne opatrenia proti nám. Že Rusko sa ekonomicky a aj inak previaže so Západom, a tým sa postupne dostane na našu stranu. Toto sa dlhodobo nedeje, nebezpečenstvo hybridného pôsobenia, v našom prípade najmä šírenie dezinformácií a propagandy, bolo obrovsky podcenené a my čelíme niečomu, čo sa desaťročia proti nám vyvíjalo a vyvíja.
 - **František Mikloško:** *Pápež, ktorý opravoval Boží dom od základov* (18, 8–19)
 - Ja som v srdci veľký prívrženec ekumenizmu, ja ozaď považujem všetky cirkvi za rovnocenné, verím, že každý ide svojou cestou k Pánu Bohu.
 - (...) Európu sformovali štýly, v ktorých bolo jednotnou líniou kresťanstvo. No a potom prišlo osvietenstvo a rôzne rozpady kresťanstva, potom sa dostala Cirkev do obrannej pozície, uzavrela sa do seba – a tam sa zadebnila triumfalizmom.
 - Pápež nemôže ísť napríklad len v ústrety západnej Cirkvi a tá mu v takom prípade odpadne. Násť ten balans, stred je obrovské umenie pre veľkú inštitúciu, akou je katolícka Cirkev, ktorá je rozšírená po celom svete.
 - (...) Mali by sme každý svojím životom nejako tú Cirkev reprezentovať. Teda nielen to chcieť od pánov farárov, ale aj od seba.
 - **Martin Mojžiš:** *Odvaha k láske* (18, 20–21)
 - Ľudí často hodnotíme podľa toho, do akej miery napĺňajú naše predstavy o správnom živote. Nie ich vlastné predstavy, ale naše.
 - **Gabriela Rakúsová:** *Je dobré sa niekedy vrátiť* (18, 55)
 - **Dušan Mitana**
 - Modlitba už Boha
nezmení
je stále rovnaký
Modlitba zmení
Teba
a Ty
v súznení
s Ním
upevníš Zem
aby sa neklátila
 - **Juraj Hromkovič:** *Počítanie s porozumením* (19, 28–29, rozhovor Martina Mojžiša)
-

- (...) Vo vede je tak, že keď aj niečo nespravím, za nejaký čas to spravia iní. Keď dozreje čas na isté myšlienky, niekto to už len urobí.
- Voľakedy bolo treba vychovať expertov, ktorí boli schopní vykonávať rôzne náročné činnosti. Napríklad vypočítať balistické krivky pre pohyb rakiet. Cenila sa práve tá expertíza, ktorá spočívala vo vykonávaní činnosti podľa nejakého vzoru, niekedy veľmi komplikovaného. Dnes však vieme všetky tieto činnosti zautomatizovať. Neexistuje ani jedna úloha zo školskej matematiky, na ktorú by sme nevedeli napísať algoritmus, ktorý ju vyrieši. Všetko dokážeme naprogramovať a technika to potom robí spoľahlivejšie a rýchlejšie. Prečo by sme sa mali učiť v škole postupy, ktoré aj tak budú robiť počítače? Do školy nemáme chodiť preto, aby sme sa naučili naspamäť takéto postupy. Máme tam chodiť učiť sa rozmýšľať.
- **Jakub Nvota: Videla už umelá inteligencia fašistu? (19, 49)**
 - (...) Rád počúvam, ak má niekto chuť rozprávať, lebo vnímam oveľa viac, než len to, čo hovorí. Na ľuďoch je fascinujúce pri rozprávaní sledovať ten pomer toho, čo vedia a čo nevedia. Istoty a tápania, otázok a hľadania odpovedí, uvažovania a sebaspochybňovania. Kladiem si otázku, či ľudská múdrosť náhodou nie je pomer toho, čo tušíme aspoň ako-tak presne a čo vôbec nevieme. Vzorec, ktorý delí ego tápaním a slová riedi mlčaním, a z logiky kôzli absurditu.
- **František Mikloško: Lev (21, 8–15, rozhovor Štefana Hríba)**
 - V dejinách sa niektoré veci vracajú. (...) V tom je čas spravodlivý, čo má hodnotu, to sa znovu vráti, znovu objaví a to, čo sa zdá momentálne veľké – aj rôzne politiky na Slovensku, aj všetko, čo sa zdalo celebrity, sa skončí zabudnutím a už o pár rokov nebudeme vedieť, ako sa to volalo.
 - Každý človek v sebe nosí nejakú charizmu, dar, v čom je neopakovateľný, a práve tým by mal obohatiť svet. Práve tým je svet nesmierne zaujímavý, každý má svoj príbeh, nejakú svoju hviezdu, za ktorou by mal kráčať. Keď si ale stále sústredený len na to, čo môžeš a čo nemôžeš, tak zabudneš, že by si mal objaviť aj seba, to najvnútornejšie.
- **Tomáš Zálesák: Anamnéza v pustatine (21, 42–44)**
 - Niet divu, ak sa – najmä v časoch veľkej krízy – namiesto bádania o realite prejaví pokušenie zmocniť sa jej. Znamená to zavrhnutie tak filozofie v klasickom, ako aj viery v biblickom zmysle pokusom o definitívne poznanie, ktoré nás urobí pánmi reality. A niet divu, ak táto túžba po ovládnutí vedie k pokusom totálne ovládnuť spoločnosť aj človeka donucujúcou mocou. Totalitné programy a režimy sú pokusom zrušiť napätia prítomné v základoch modernity, ba samotnej ľudskej existencie. Naša súčasná kríza sa môže ukázať ako pokračovanie krízy 20. storočia, ktorú sme v skutočnosti ešte neprekonali.
- **Andrej Zeman: Desatoro pre-fica-ného diktátora (21, 45)**
 - Ak je spoločnosť jednotná, je ťažko manipulovateľná. Ale ak sa bijú medzi sebou očkovaní a neočkovaní, veriaci a „liberáli“, Slováci a „slniečkári“, tvoja moc rastie. Stačí len jemne podhodiť tému, a ľudia sa roztrhajú sami.
 - Ľudia si zapamätajú prostú emóciu, nie komplexnú pravdu.
 - V chaose sa pravda topí. Ak ľudia nevedia, čo si majú myslieť, začnú veriť tomu, čo im pripadá najjednoduchšie.
- **Tomáš Zálesák: Posledné dni politiky? (23, 30–32)**
 - (...) Našu dnešnú spoločenskú atmosféru charakterizujú dva polarizujúce trendy: agresívna, vedou opovrhujúca iracionalita a zároveň o nič rozumnejšia viera v spasiteľnú moc vedy a technológie.
- **Andrej Šuba: Vandali (24, 50)**
 - **Milan Kundera: Nesamozřejmost národa**
 - Vandal, to je pyšná omezenosť, ktorá se cítí dobře v sobě samé a je ochotna se kdykoli dovolávat svých demokratických práv. Tato pyšná omezenosť se domnívá, že k jejím nezadatelným právům patří přetvářet svět k svému obrazu, a protože svět je především to nesmírně mnohé, co ji přesahuje, upravuje si tedy svět ke svému obrazu tím, že ho ničí.

- **Milan Kundera**

- Lidé, kteří žijí jen ve své bezprostřední přítomnosti, bez vědomí historické kontinuity a bez kultury, jsou s to, proměnit svou vlast v pustinu bez historie, bez paměti, bez ozvěn a bez krásy.

- **Jakub Nvota: *O názoroch a myšlienkach* (24, 57)**

- Natrafíte na mnoho ľudí, ktorí majú názory na všeličo hlavne preto, lebo o tých veciach nepremýšľania zase pochybnosť.
- Pochybnosti nie sú dnes sexi, neustále vás nútia premýšľať a to spôsobuje únavu. Zatiaľ čo názory vám dávajú istotu, istota vám dáva energiu a silu, a keď takú silu človek cíti, tak môže čokoľvek, napríklad sa rozkričať na plné hrdlo, že on má svoj slobodný názor, na ktorý má právo, a ten mu nikto nezve. (…)
- (...) Názory do seba vrazia a ich nositelia už len zvyšujú hlas. Zatiaľ čo o myšlienkach, ideách, víziách sa dá debatovať aj pokojne.

- **Citáty o starobe** (25, 20)

- **Karel Čapek**

- Mladá generácia má pocit, že s ňou prichádza lepší svet. Stará garda má pocit, že s ňou lepší svet odchádza.

- **Tomáš Zálesák: *Politika a falošní proroci* (25, 32–34)**

- Režim sovietskeho Ruska nezrušil zdedený despotizmus a imperializmus, prebral ich a urobil ešte agresívnejšími, ničivejšími a naznesiteľnejšími po tom, čo im zaopatril svoju vlastnú ideologickú legitimáciu. Program beztriednej (teda aj postpolitickej) spoločnosti nový režim nikdy nenaplnil v skutočnom svete, iba ak vo svojej vlastnej vysnenej virtuálnej realite. Experiment biedne skrachoval, predtým však dokázal spôsobiť nezmerne utrpenie a smrť desiatok miliónov ľudských bytostí: nie reálnych, nie vysnených!
- (...) Ako varoval Blaise Pascal, ten, kto sa z človeka pokúša urobiť anjela, vyrobí beštii. Prorocké slová nielen vo svetle skúseností 20. storočia, ale aj dnes. keď pod vplyvom rôznych skutočností, v neposlednom rade pokroku na poli nových technológií, ako genetické inžinierstvo a umelá inteligencia, povstávajú okrem nádejí aj nové obavy o budúcnosť a identitu človeka a tiež nové pokúšenia pýchy na svoje schopnosti nahradiť virtuálnou realitou a doterajšieho človeka, ktorý je o. i. tvorom politickým, tvorom vyšším, postpolitickým, skrátka nadľudským, z ktorého sa veľmi rýchlo môže vykľuť tvor neľudský.

- **Beata Ruckschloss Nemcová: *Mesto odchodov a inteligencia ako zrkadlo spoločnosti* (30, 23–25)**

- Spoločným znakom vrstvy inteligencie nie je len vedomostný kapitál, ale aj schopnosť samostatného kritického myslenia, tvorivosti a verejného pôsobenia. Inteligencia formuje hodnotové rámce spoločnosti, ovplyvňuje verejnú diskusiu a prináša nové myšlienky, riešenia a inovácie. V zdravom štáte je táto vrstva nositeľom pokroku, etiky a dialógu medzi tradíciou a zmenou. Zároveň plní kontrolnú funkciu voči moci – kladie otázky, upozorňuje na riziká a bráni princípy pravdy a spravodlivosti. Práve preto býva v nedemokratických režimoch často terčom útokov – lebo predstavuje silu, ktorá sa nedá jednoducho podriaďovať.

V dejinách každej civilizácie sa opakovane ukazuje, že existencia a rozvoj vzdelanej vrstvy obyvateľstva sú kľúčovým faktorom úspechu, pokroku a stability spoločnosti. Učitelia, lekári, vedci, právnici, inžinieri, podnikatelia a kultúrna elita tvoria takzvanú „hlavu“ národa. Ich úlohou nie je len zabezpečovať funkčnosť inštitúcií, ale aj nastavovať etické hodnoty, posilňovať morálne vedomie a hľadať riešenia v časoch kríz. Ak táto vrstva zmizne – či už násilím, politickou perzekúciou alebo emigráciou –, spoločnosť stratí orientáciu. Oстане len telo bez hlavy, bez schopnosti udržať rovnováhu a bez videnia do budúcnosti.

Každé cielené odstránenie alebo vyhnanie inteligencie viedlo k neblahým následkom, ktoré trvalo ochromili hospodársky, kultúrny a duchovný život národov. Namiesto rozumu nastupuje ideológia, miesto argumentu prídje propaganda a namiesto odborníkov sa do rozhodovania dostávajú lojalisti bez kompetencií. Tento úpadok sa týka nielen totalitných režimov, ale aj demokracií v kríze, ktoré nedokážu ochrániť svojich mysliteľov, vedcov a kultúrnych nositeľov hodnoty. (...)

- Vzdelaní ľudia predstavujú symbol nezávislosti a autonómneho myslenia. V totalitných režimoch sú považovaní za hrozbu, pretože kladú nepríjemné otázky, odhaľujú lži a vnášajú do spoločnosti pochybnosti – teda to, čo diktatúry nechcú. Vládnci či ideologickí vodcovia premietajú svoje komplexy menejcennosti a vlastné zlyhania na inteligenciu, ktorú potom demonizujú. Zároveň platí, že v neistých časoch hľadá masa obetného baránka.
- Tam, kde chýba odborné vedenie, nastupuje svojvôľa, improvizácia a korupcia. Deti vyrastajúce v prostredí, kde sa intelektuálna činnosť považuje za podozrivú alebo menejcennú, budú mať skreslený obraz o tom, čo je dôležité. Stratí sa úcta k vzdelaniu, zvedavosti a kritickému mysleniu. Tým sa otvára priestor pre manipuláciu, konšpirácie a demagógiu.
- **Tomáš Zálešák: *Koniec printu? Nie tak celkom* (32, 17–19)**
 - Obnovenie vnímania kontinuity s minulosťou nás môže pripraviť na výzvy budúcnosti lepšie než nekritické poddávanie sa premenlivým trendom a davovým psychózam.
- **Michal Valko: *Skutočné zmeny sveta sa dejú cez zmeny v informáciách* (34, 16–18, rozhovor Tomáša Zálešáka)**
 - Keď vyrobíme umelú inteligenciu, ktorá nesídlí v človeku – nie je to uhlík, nie sú to neuróny, nie je to bielkovina, je to čisto silikón a násobenie matíc –, možno zistíme, že tá umelá inteligencia je niečo úplne ortogonálne odlišné od človeka; že človek, jeho osobnosť, jeho „morálna agencia“ sú niečo úplne iné než „inteligencia“. Že inteligencia je jedna z vecí, ktoré nemusia nutne definovať človeka.
- **Juraj Malíček: *Chvilé s legom – očista, oddych, rekreácia* (34, 57)**
 - (...) [Pri stavaní lega sa u mňa dostavuje] ten kontemplatívno-meditatívny stav. kvôli ktorému to vlastne robím. Úplné ponorenie sa, v ktorom sa vonkajší svet rozpustí a zrazu neexistuje nič, len ja a dieliky.
- **Tomáš Zálešák: *Tyranie: sny, sľuby a realita* (35, 36–38)**
 - (...) Nemám príliš rád, ak sa dnes (...) hovorí o „autoritárskych“ tendenciách či režimoch. Môže to vyvolávať predstavu akéhosi rešpektu k autoritám – to je však presne tá vlastnosť, ktorá zjavne chýba populistickým vodcom aj nimi mobilizovaným davom.
- **Edmind Burke**
 - Keď sa zlí spriahnu, dobrí sa musia spájať; inak padnú každý sám, ako nikým neoľutovaná obeť v bezcennom zápase.
- **Vladimír Kara-Murza: *Ako v Rusku demokracia a čo môže byť zajtra* (36, 13–17)**
 - **Vasilij Ključevskij (ruský historik z 19. storočia)**
 - Dejiny nikoho nič nenaučia, len trestajú tých, ktorí sa z nich nepoučia sami.
- **Tomáš Zálešák: *Vojna: Voľba alebo nutnosť?* (36, 34–36)**
 - (...) Je márne dovoľávať sa spravodlivosti tam, kde absentuje sila, ktorá by vytvorila predpoklad na jej realizáciu. Bez víťazstva spojencov v druhej svetovej vojne by nebolo norimberského tribunálu, ktorý by mohol odsúdiť nacistických zločincov. Spravodlivosť bez sily, ktorá je schopná vynútiť jej dodržiavanie, je len bezzubou deklaráciou.
- **Thomas Hobbes**
 - Zmluvy bez meča sú nič, len slová.
- **Ladislav Kováč: *Po revolúcii sme mali opraviť mravné poškodenie spoločnosti* (37, 34–36, rozhovor Maríny Gálisovej)**
 - Ak sa na Slovensku máme účinne podieľať na svetovej vede, musíme robiť originálny výskum, teda skúmať to, čo neskúmajú iní. A práca so študentmi opodstatňuje originalitu. Ak v rokoch osudovo dôležitých pre našu krajinu, ale aj pre celý svet, najvzdelanejší a najkúsenejší z kultúrnej elity budú stáť bokom,

mimo vplyvu na mladých, bez duchovného potomstva, sterilní, bude to hriech, intelektuálny i morálny. Platónova akadémia nebola typom dnešnej akadémie. Bola školou. Preto sa tam zrodilo toľko múdrych myšlienok a vyrástlo toľko šikovných žiakov. Keby bol býval intelektuálny potenciál akadémie vied adekvátne využitý na výchovu a vzdelávanie, boli by sme dnes v menšej duchovnej, mravnej a právnej biede.

- **Jakub Betinský: *Filozofia o ľudskej krehkosti a zraniteľnosti* (38, 39, .pravidelná dávka)**

- Sokrates slávne priznal, že „vie, že nič nevie“, a paradoxne sa práve vďaka tejto odvážnej úprimnosti stal symbolom múdrosti.

- **Epiktétos**

- Šťastie nespočíva v tom, čo sa nám deje, ale v tom, ako na to reagujeme.

- **Peter Pöthe: *Nemôžeme si dovoliť život vo falošnosti* (38, 48–53, rozhovor Maríny Gálisovej)**

- Ak sa chcem s niekým začať o niečom rozprávať, nemôžem ho ponížiť.

- **Tomáš Zálešák: *Najnebezpečnejší živočích planéty* (39, 17–19)**

- (...) Človek sa stáva tou najhoršou beštou práve vtedy, keď si nahovára, že sa stáva božstvom.

- **Štefan Hríb: *20 rokov Lampy a .týždňa* (40, 8–23)**

- **František Mikloško**

- **Lev Nikolajevič Tolstoj**

- Keď sa zlí ľudia spoja a začnú páchať zlo, tak je povinnosťou dobrých ľudí sa spojiť a začať páchať dobro.

- **Juraj Rizman**

- Ak naozaj veríme, že je tu nejaká pravda a o tú pravdu sa treba snažiť a biť, treba pokračovať v tom, čo robíme. Preto, že je to správne, nie pre výsledok.
- Fašisti ako jednu z prvých vecí, ktoré urobili, okrem rasových otázok, zasiahli politickú opozíciu, nezávislé médiá, občiansky sektor, obmedzili činnosti spolkov. To isté urobili komunisti: zakázali demokratickú opozíciu, nezávislé médiá, občiansky sektor, skauting a všetko možné. A občianska spoločnosť to vždy prežila, žila v malých spoločenstvách, na Slovensku v rámci ochranného hnutia, tajnej cirkvi, charty, v rámci nejakých ďalších aktivít. Toto nedokážeš zastaviť, ľudia, keď sú presvedčení, že je to v súlade s ich hodnotami a je to pravdivé, sa budú občiansky angažovať, čo to niekto platiť bude alebo nebude.

- **Tomáš Klvaňa: *DEI na ústupe* (40, 25)**

- Pozitívni diskriminácie narážajú ve Spojených štátoch na soudy včetně Nejvyššího, jenž ji označil za protiústavní. Post-marxističtí ideologové se verdikt soudu pokoušejí obcházet, ale stále více studií dokazuje, že například různá antirasistická školení nefungují. Zato spolehlivě vytvářejí dusno, rozdělují kolektivy a zastrašují studenty a zaměstnance, takže ti se pak bojí vyjádřit vlastní názor, aby nebyli označeni za rasisty či homofoby.

- **Tomáš Zálešák: *Zmocniť sa ríše* (41, 30–32)**

- Západná stredoveká scholastika múdro rozlišovala medzi „slabými“ a „silnými“ hriechmi. Existujú totiž hriechy vyplývajúce z ľudských slabostí a potom tie, ktoré sa, naopak, realizujú prostredníctvom „silných“ ľudských stránok, vyžadujúce vôľu, disciplínu, pracovné nasadenie; takéto hriechy sa neraz prejavujú dokonca aj pod pláštikom sebazaprenia a askézy. Silná vôľa môže byť aj zlá vôľa; o to horšia, o čo je silnejšia, pevnejšia, cieľavedomejšia. Domnelá cnosť môže byť výkonnosťou pri páchaní zločinov, domnelá zákonnosť nástrojom mocenskej svojvôle. Domnelá múdrosť môže byť v skutočnosti sofistikou, ktorou možno ospravedlňovať zločiny, obviňovať ich obete, nazyvať dobyvačnú vojnu legitímnou sebaobranou a sebaobranu genocídou. Lož sa môže stať oficiálnou pravdou, Koniec koncov, nepáchajú sa azda tie najhoršie zločiny práve v mene vznešených ideálov a ušľachtilých cieľov? Zlo je skutočné aj a práve ako „falzifikácia dobra“ – bez tejto patetickej masky by bolo menej nebezpečné a menej úspešné.

- **Juraj Malíček:** *Aj dobrí ľudia môžu robiť zlé rozhodnutia* (41, 57, .popcorn juraja malíčka)
 - (...) Pravdu možno nikdy nenájde, ale nesmieme ju prestať hľadať.
 - **Ivan Mikloš:** *Nobelisti ukázali, prečo máme problém v Európe a špeciálne na Slovensku* (43, 26–27)
 - (...) [Dôležitým predpokladom rastu je] ochota ísť s kožou na trh a riskovať, nebáť sa nových vecí, chuť experimentovať a ísť do nových vecí, nevzdávať sa pri nezdaroch, naopak, poučiť sa z nich a ísť do toho znovu a znovu. Je všeobecne známe, že práve tento podnikateľský duch je jednou zo silných stránok americkej populácie, a preto aj americkej ekonomiky.
 - **Tomáš Zálesák:** *Keď strach vedie k agresivite II.* (44, 30–32)
 - **George F. Kennan:** *Dlhý telegram*
 - Nie je žiadnou koincenciou, že marxizmus, ktorý po dobu polstoročia neefektívne tlel v západnej Európe, sa zakorenil a prvýkrát vzplanul v Rusku. Iba v tejto krajine, ktorá nikdy nepoznala priateľských susedov a vlastne ani žiadnu tolerantnú rovnováhu oddelených zložiek moci, či už vnútornú, alebo medzinárodnú, mohla nájsť živnú pôdu doktrína, ktorá pokladá ekonomické konflikty v spoločnosti za neriešiteľné mierovou cestou. Po ustanovení bolševického režimu sa marxistická dogma, ktorú Leninov výklad urobil ešte viac bojovnou a netolerantnou, stala perfektným nosičom pocitu ohrozenia, ktorý postihol bolševikov ešte viac než predošlých ruských vládcov. V tejto dogme [...] našli odôvodnenie pre svoj inštinktívny strach z vonkajšieho sveta, pre diktatúru, bez ktorej neveďia vládnuť, pre krutosti, ktorých sa neodvážili nespáchať, pre obete, ktoré sa cítili nútení žiadať.
 - **Andrej Zeman:** *Mačky v knižnici* (45, 43)
 - (...) Ľudsky ma priťahuje, keď je niekto mimoriadne talentovaný či vzdelaný a pritom ho (...) táto kompetencia vedie k hlbkej pokore.
 - **Albert Einstein**
 - Ľudská myseľ nie je schopná pochopiť vesmír. Sme ako malé dieťa, ktoré vstupuje do obrovskej knižnice. Steny sú až po strop pokryté knihami v mnohých jazykoch. Dieťa vie, že tieto knihy musí niekto napísať. Nevie však kto ani ako. Nerozumie jazykom, v ktorých sú napísané. Ale všimne si, že v usporiadaní kníh je určitý plán – tajomný poriadok, ktorému nerozumie, ale len matne tuší, že existuje.
 - **Juraj Hromkovič:** *Povinná maturita z matematiky je zdravá vec* (46, 19–21, rozhovor Martina Mojžiša)
 - Deťom môžeme najviac ublížiť v ich raste dvoma extrémnymi spôsobmi. Jeden spôsob je, že ich tlačíme do niečoho, čo nemôžu zvládnuť. Druhý spôsob je, že ich šetríme až tak, že sa nenaučia prekonať žiadnu prekážku. V oboch prípadoch zaostanú vo svojom vývoji hlboko za svojimi možnosťami. Umenie dobrej výučby je najšť kompromis medzi týmito dvoma extrémami.
 - Najväčšie umenie matematiky je previesť sémantiku čiže význam (ideu) do syntaxe, čiže do manipulácie so symbolmi. Matematika v škole by mala sprostredkovať dve kľúčové kompetencie, bez ktorých neexistuje pochopenie a výskum v žiadnom odbore. Jednak abstrahovať a jednak riešiť problémy v ich abstraktnej reprezentácii. V dobrom abstraktnom popise je veľa vecí zjednodušených bez straty podstatných súvislostí, vďaka tomu sú tie veci jasnejšie už na prvý pohľad.
 - Hlavnou úlohou výučby matematiky nie je riešiť úlohy podľa zadaného vzoru, to dokážu dnešné IT rýchlejšie a spoľahlivejšie ako človek. Kľúčovou úlohou všeobecného matematického vzdelávania je schopnosť naučiť sa abstrahovať a v abstraktnej reprezentácii modelovať, predpovedať, generovať nové poznatky a riešiť problémy.
 - Keď dáš deťom hotovú syntax a učíš ich, podľa akého vzoru majú manipulovať so symbolmi, tak sa naspamäť naučia manipulovať so symbolmi bez toho, aby rozumeli tomu, čo vlastne robia. Ale keď si tú abstraktnú reprezentáciu vytvoria spolu s učiteľom, tak v nej dokážu rozmýšľať.
 - **Tomáš Zálesák:** *Revolúcie: naše neusporiadané dedičstvo* (46, 32–34)
-

- (...) Symboly sú dôležité, a majú svoju moc nie pre svoj doslovný obsah, ale pre to, čo je v nich zakódované, pre význam, ku ktorému sa dostávame, ktorý chápeme ich prostredníctvom; význam, ku ktorému nám takpovediac odomykajú dvere. Grécke slovo *symbolon* znamená pôvodne „kľúč“. Kľúč je tu, aby odomykal, čo má byť sprístupnené, a zamykal, čo má byť pod zámkom, čo má zostať tajomstvom.

Tým je naznačené, že ide o niečo cenné, ba posvätné. Poklad sa zakopáva na utajenom mieste. Atribútom posvätného je oddelenosť – od toho, čo je všedné, nesväté, profánne. Tak býva sviatok oddelený od všedných dní alebo svätyňa chrámu od predsieni a nádvorí. A nedotknuteľnosť: čo je sväté, musí byť chránené pred znesväcujúcim dotykom: tzn. aj pred dezinterpretáciou, nepovolným zobchádzaním, nevhodnou, neúčtívmi či krivými úmyslami vedenou pozornosťou.

- (...) Nároky na posvätnú bázeň môžu vznášať aj démoni, respektíve falošné božstvá. Aj nároky svetskej moci môžu byť legitímne alebo falošné. Aurou posvätné nedotknuteľnosti sa môžu obklopiť aj modly. Ale modla je modlou len dovtedy, kým sa uctieva. Inak sa stáva len kusom dreva, kameňa alebo liateho kovu. A vtedy zvykne dochádzať aj k pádu vládcov, ktorých moc sa o kúzlo modiel opierala.
- To, že záver spráchniveného komunistického režimu, ktorý už stratil schopnosť a vôľu brániť sa, bol nenásilný, nám nesmie zastrieť históriu predchádzajúcich dekád.
- (...) Chápanie pojmu „revolúcia“ sa menilo: počnúc skorším novovekom, keď toto slovo preniklo na sklonku 17. storočia z astronómie do politiky a pokračujúc až po totalitné revolúcie 20. storočia. „Revolúcia“ pôvodne znamenala znovunastolenie, návrat k pôvodným, prirodzeným a spravodlivým pomerom, po dobe dočasného vychýlenia, skazenosti, poblúdenia a mocenskej zvole. Čoraz viac sa však začala stotožňovať so skokom do nevidanej-neslýchanej budúcnosti, koncom doterajších dejín a epochálnym začiatkom totálne nového sveta a nového človeka.
- **Tomáš Zálesák: Chytráctvo hlupákov (49, 16–18)**
 - Čím absurdnejšie sú konšpiračné teórie, čím protirečivejšie sú ich jednotlivé tézy (napríklad Židia sú pre Hitlera raz pôvodcami bolševizmu, inokedy zase nadnárodného kapitalizmu a „plutokracie“), čím viac sa vzpierajú možnosti akéhokoľvek empirického testovania, tým lepšie: stávajú sa totiž *nevyvrátiteľnými*. Nech sa v zjavnom, viditeľnom svete deje čokoľvek im odporujúce, možno im stále veriť a naďalej sa na ne odvolávať.
- **Michal Vašečka: Vitajte v skutočnom svete (51–52, 38–46, rozhovor Maríny Gálisovej)**
 - (...) Veľká časť populácie je vystrašená až na smrť. Zdieľa strach z toho, čo sa okolo nej deje a oni sa stratili v tom, čo to je a čo to znamená. Niektorí ľudia jednoducho prestali rozumieť svetu okolo seba a reagujú na to frustráciou, agresivitou, hnevom, ktorý potrebujú na niekoho obrátiť. (...) Ľuďom sa uľaví v momente, keď uveria, že pochopili, kto spôsobil tú hrôzu, ktorá ich obklopuje. A preto sa tak radostne utiekajú k rôznym populistom, ktorí ich chcú vrátiť do sveta, „kde to všetko ešte dávalo nejaký zmysel“.
- **Ronald Reagan**
 - Každá krajina je vždy len jednu generáciu od straty slobody.
- (...) Prvá fáza hybridnej vojny (...) spočíva v systematickom spochybňovaní autorít: vedy, expertov, informačných zdrojov. Vnáša sa chaos do toho, čo platí a čo neplatí. Ľudia získavajú pocit, že už nikto nič negarantuje. V minulosti (...) ľudia žili omnoho ťažšie životy než my, ale žili vo svete, v ktorom vedeli, že autoritám a určitým tézám možno veriť. To im dávalo ontologickú istotu, vedeli, kde je ich miesto vo svete.
- **Juraj Malíček: Užitočná lož, ktorá nám umožňuje prežiť (51–52, 105, .popcorn juraja malíčka)**
 - Voláme po pravde, hľadáme ju, konfrontujeme sa s ňou, ale neznesieme ju, ak nevyhovuje našim predstávam, a tak žijeme v klamstve. Permanentnom a konštantnom.